

Familieundersøgelsen på Bornholm ELM Danmark 2024

Rapport udarbejdet for ELM Danmark af landsleder Frederik Berggren Smidt.

Layout: Tina Bak

Evangelisk Luthersk Mission

Indhold

Introduktion	2
Kapitel 1 God familietid	3
Kapitel 2 Det nære og de større fællesskaber	5
Kapitel 3 Familierne og ELM	9
Perspektivering	12
Spørgeark	13
Øvrige kilder	13

Introduktion

Før dannelsen af Dansk Bibel Institut og Menighedsfakultetet i begyndelsen af halvfjerdserne, havde de fleste ELM-kredse møder om søndagen i kirketiden foruden en række aktiviteter i ugens løb. Det var her, man samlede sit kirkelige engagement og havde sit åndelige liv. Sognekirken blev primært brugt i forbindelse med højtider og de kirkelige handlinger: dåb, konfirmation, vielse og begravelse. Fra den tid hvor DBI- og MF-studerende begyndte at få embeder rundt i landet, har der været en udvikling i retning af, at ELMere i stigende grad har bakket op om lokale sognepræster søndag formiddag. ELMs møder om søndagen blev efterhånden flyttet ud af kirketiden. Mange engagerede sig begge steder og nærmere sig dermed kulturen i Indre Mission med vekselvirkningen mellem sognekirken og missionshuset.

De sidste cirka tyve år har der været en tendens til, at yngre familier i missionsforeningerne har gjort op med engagementet to steder og har haft behov for at samle familiens kirkelige liv et enkelt sted. Bortset fra ELM-København, som har til huse i et indviet kirkerum, har det betydet, at børnefamilierne efterhånden er forsvundet fra mange ELM-kredse ikke mindst på Bornholm. I dag er det meget få familier, der lægger vejen forbi det traditionelle kredsmøde, og det rejser selvsagt spørgsmålet: Hvad skal der blive af ELM på Bornholm i fremtiden?

På den baggrund iværksatte ELM Danmark i slutningen af 2023 en undersøgelse af bornholmske børnefamiliers behov og ønsker til et godt familieliv, socialt som kirkeligt. Dels for generelt at blive klogere på, hvordan disse behov og ønsker tegner sig for familier i dag, og dels for at undersøge om ELM på Bornholm kan spille en rolle for børnefamilier i fremtiden.

Sammen med tidligere netværksmedarbejder, Søs Kjølter, udarbejdede undertegnede et spørgeskema (se under "kilder") med otte spørgsmål, som kunne få os bredt rundt omkring familiernes tanker og prioriteringer. Målet var at besøge og tale med 10-12 familier med en vis tilknytning ELM, hvilket forventedes at give et nogenlunde repræsentativt billede af de generelle behov og ønsker, der måtte være blandt kristne børnefamilierne på Bornholm. I skrivende stund er der foretaget interviews med ti familier, hvoraf et af interviewene af praktiske grunde er sket ved at familien udfyldte spørgeskemaet skriftligt, et andet er klaret over telefonen, mens de øvrige otte familier er interviewet ved fysisk fremmøde.

Alle de interviewede har en vis tilknytning til ELM. En enkelt familie dog kun via deres bibelkreds og nogle få besøg på Bækkely. Resten er vokset op i ELM eller har giftet sig til det. Alle familierne har det tilfælles, at de kender Bækkely enten i forbindelse med bibelcamping og/eller ved andre arrangementer som højtider, Pit Stop og børnelejr.

Rapporten er inddelt i tre kapitler baseret på familiernes besvarelser. Hvert kapitel afrundes med en analyse. Rapporten afsluttes med en samlet perspektivering og refleksion over, hvad rapporten kan bruges til. Da interviewene er anonymiseret, videregives der ikke svar fra første spørgsmål om deres "ELM-historie" – tilknytningen til ELM. Vi går i stedet direkte til spørgsmålene om, hvad der er "God familietid."

1. God familietid

Hvilke behov for ”god familietid” har I som børnefamilie? Hvad er gode familieoplevelser?

En rød tråd i svarene på ovennævnte spørgsmål er, at god familietid handler mere om at have plads til at noget kan opstå end at have en meget fast plan for diverse familieaktiviteter.

God familietid er

Når man ikke har en bagkant. Tøffe rundt derhjemme med hygge, der bare opstår, som en familie formulerer det. Det er ikke programsat hygge.

En anden familie siger, at god familietid er en

Øvelse i at være i noget, der ikke går hurtigt. Det er at finde hen over kedsomheden. En erkendelse af at Jeg keder mig, jeg må finde på et eller andet kan skabe noget hyggeligt i familien.

For en tredje familie handler det om at

Gå en tur. Få en fælles oplevelse. Samle hø på marken, være aktive sammen. Lave bål sammen.

Forudsætningen for dette familiefællesskab er det samme hele vejen rundt.

Vi skaber muligheder for, at det opstår.

Børnene sætter pris på, at der ikke er program på hele weekenden, lyder det samstemmende fra familierne. Tiden om eftermiddagen er også meget vigtig. Dage, hvor man kun er sammen med børnene i overgangene mellem skole/arbejde og aftenaktiviteter, mangler der tid sammen om eftermiddagen.

Mor, vi har slet ikke nået at lege i dag, er en af familiernes børn citeret for at have sagt.

Når pladsen til at noget kan opstå er nævnt som vigtig, er der alligevel også bud på, hvad det mere planlagte kan være. ”God familietid” handler nemlig også om at spise sammen og gå i kirke om søndagen.

Søndag har altid været familietid, som det hedder i et svar i undersøgelsen.

Aftenhygge og andagt er også noget, der bliver nævnt i flere besvarelser – gerne i forbindelse med det fælles måltid.

En sidste ting, der er værd at fremhæve her, er familierejserne. Helst uden andre end familiens egne medlemmer. Det er noget

som tømmer familien sammen, som et forældrepar formulerer det.

Vi er bedst til at holde ferie alene, supplerer et andet par, da vi holder af at være sammen med børnene i ferierne, og der kan gå lidt ”voksensnak” i den, hvis man er sammen med andre familier. Derfor deltager vi kun i bibelcamping hvert andet år.

Det er gennemgående, at familierne holder meget af bibelcamping, og gerne på Bækkely, men skal man rejse er det bedst uden andre.

I et enkelt af interviewene siges det om god familietid at

Det har at gøre med at være i tjeneste sammen. Børnene er gået ind, hvor de kunne. Vi er sammen om det vi gør. ”Jeg skal ud at fortælle om Jonas. Hvad ville I sige?”

Hvad lader I op ved, og hvad presser jer som familie?

Mange ting skal koordineres når man har flere børn. Aula m.m. som skal tjekkes. SMS-kontakt kan også tage meget tid. Gaver der skal købes, hvad børn skal have med af tøj m.m. Den lange to do-liste.

Udtryk som disse går igen i Familieundersøgelsen Bornholm. Kravene fra skolen og koordineringen af børnenes aktiviteter er et omfattende mentalt arbejde. Andre henviser til lønarbejdet.

Vi bliver presset af for mange arrangementer i hverdagene, samt hvis arbejdsopgaverne fylder mentalt, og tager energi fra familien.

Eller som det formuleres fra en anden forælder

Hvis der har været noget på arbejdet, sidder jeg af og til ved middagsbordet og tænker i arbejde. Selvom man egentlig har familietid.

Jeg lader op ved at være hjemme en hel lørdag, men det presser mig, hvis det ikke går, som jeg havde tænkt. Hvis børnene ikke kan enes, erkender en af forældrene i undersøgelsen.

En familie har følgende praksis i den fælles tid hjemme

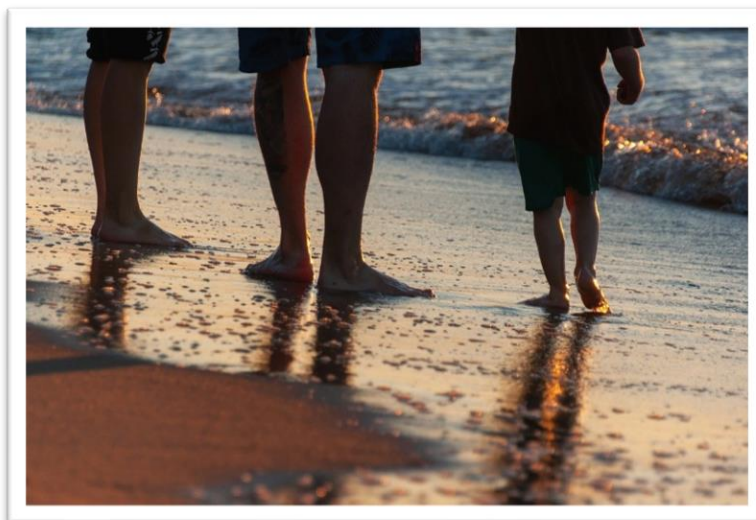
Vi lader op med at være både lidt hver for sig, på værelserne, på terrassen, i haven, i stuen. Vi har også tid sammen, særligt om aftenen og i weekenden. Dette svar peger på behovet for både at kunne lade op individuelt og i fællesskab i hjemmet.

Et andet forældrepar fortæller, at det handler om *udvekslingen i familiepauserne. Nogle gange en kop kakao med de store. Vi lader op, når børnene lader op.*

Behovet for langstrakt tid hjemme er stort, og der skal ikke meget til at forstyrre den. Alligevel fremhæver flere også værdien af at forlade hjemmet og gøre noget sammen – for at lade op til hverdagen.

Godt at være væk hjemmefra. Langt nok væk til ikke at kunne se rodet, som en forælder beskriver det.

Vi lader op ved naturoplevelser. Gåturene langs stranden eller en cykeltur, supplerer et andet forældrepar.

Analyse

I bogen *Det grænseløse forældreskab*, beskriver familieforsker, Maria Ørskov Akselvoll, hvordan udviklingen i det nye årtusind og fokus på forældrenes afgørende rolle for barnets udvikling og præstationer har lagt et tungt pres på forældrene.

Den opgave, der tidligere var fordelt mellem forældrene, præsten, læreren, naboerne, gaden, spejderlederen og bedsteforældrene, er nu langt hen ad vejen blevet forældrenes ansvar. Forældre er blevet mere alene om ansvaret og opdragelsen end tidligere generationer. Maria Ørskov Akselvoll trækker på en større dansk undersøgelse, når hun sammenfatter en af tidens udfordringer med udtrykket *forældredrændthed*, en tilstand, hvor vores forventninger til det perfekte forældreskab vokser os over hovedet og efterlader os stressede og desillusionerede.

Svarene fra de bornholmske børnefamilier synes at bekræfte den generelle udvikling i synet på familien. Forældrene er både pressede af kravene på arbejdsmarkedet og det stigende krav fra samfundet om, at børnenes læring og udvikling primært er forældrenes ansvar. En forståelig reaktion på disse voksende ydre krav er, at forældre har brug for at trække sig mere tilbage med deres børn, så snart der er mulighed for det. Det er dét, familierne først og fremmest forbinder med "god familietid". *Kvalitetstid og nærvær* med børnene kan ikke erstattes af institutioner eller andre voksne. En nyere undersøgelse fra Rockwool Fonden viser også, at både mødre og især fædre bruger mere tid alene med deres børn, end man gjorde i tidligere generationer.

Man kan læse de bornholmske forældres svar som en konsekvens af den forventning fra samfundet der siger, at forældrene er eneansvarlige for børnenes udvikling. Eller som noget, der med tiden er blevet forældrenes egen forventning. Den klare prioritering hos nutidens forældre om "god familietid" i hjemmet behøver dog ikke udelukkende at spejle noget samfundsskabt. Det kan også være udtryk for et behov for ikke at lade den eksklusive familietid uden andre blive spist af aktiviteter udenfor hjemmet – fordi forældrene også gerne vil være tæt på børnene. Ikke kun som en samfundsskabt pligt, men også som noget de har lyst til. Men en konsekvens synes at være, at der er færre forældre, som engagerer sig som ledere i kirkelige sammenhænge og færre familier der forpligter sig på fællesskabet i kredsen og i menigheden.

En anden grund til udviklingen kan være det tre-holds-skift som Maria Ørskov Akselvoll betegner nutidens familiesituation som. Arbejdet, Familiesamværet og Koordineringen. *Koordineringen* er den uendelige række af skolebeskeder, legeaftaler og planlægning af børnenes og familiens aktiviteter, som er blevet mere intensiv de sidste 20 år. *Mange ting skal koordineres, når man har flere børn*, som en af de interviewede familier fortalte. *Den lange to-do-liste*.

De mange løse ender fra familiekoordineringen er med i baghovedet på jobbet ligesom arbejdet mentalt er med hjemme ved middagsbordet. *Hvis der har været noget på arbejdet, sidder jeg af og til ved middagsbordet og tænker i arbejde*. I det lys er det ikke overraskende, at forældrene i undersøgelsen fra Bornholm pegede på *den fælles hyggetid hjemme* som "god familietid." Det hænger også godt sammen med svarene på, hvad man lader op ved.

Besvarelserne i undersøgelsen peger både på behovet for familietid og for individuel tid som de bedste "opladere." Kun i en enkelt besvarelse lyder det, at *Vi også lader op sammen med andre familier. Hygger os med at få besøg eller tage på besøg*. Dét at lade op og finde ny energi til hverdagen er stort set hele vejen rundt et spørgsmål om individuel tid som forælder, familietid hjemme eller på en tur med børnene. Det inkluderer kun i meget få tilfælde fællesskab med andre familier. Det er (ikke overraskende) en tendens, at de forældre der har flest arbejdstimer i hverdagen, har størst behov for at lade op selv og i familien og i mindre grad med andre.

Et forældrepar konkluderer meget rammende at *vi er meget socialt aktive. Vi laver mange ting sammen med andre, men kan også lide at være os selv. Tit er nogle hjemme at spise efter kirke. Bedst at være alene, når vi selv skal lade op*.

2. Det nære og de større fællesskaber

Hvad er bedst at gøre selv, og hvad er godt at gøre med andre familier?

Under pandemien begyndte mange familier at gå flere ture sammen i naturen og har holdt fast i dette.

Ekkodalen, fortæller et forældrepar, *samme tur hver gang, gentagelsesglæde. Gode gentagelser*.

Vi lader op ved naturoplevelser, supplerer en anden familie. *Gåturene langs stranden eller en cykeltur*.

Et forældrepar indrømmer at

de store skal overtales, men når man først er ude, går det bedre.

Oplevelser i naturen er også noget man kan mødes med andre familier om. *Det kan være hyggeligt at gå ture i naturen med andre familier, så børnene har nogle at snakke med,* som et forældrepar formulerer det.

I forhold til familiens åndelige praksis er *det godt med andagtsliv sammen i familien, men også sammen med andre familier. Når børnene kan lege sammen, kan man have noget sammen som voksne,* svarer en familie på spørgsmålet om, hvad der er bedst at gøre selv, og hvad der er godt at gøre med andre.

Eller som et andet forældrepar formulerer det: *Andagtsstunder er bedst at gøre i familien. Gudstjenester i menigheden.*

I Luthersk Missions undersøgelse om ”Troen i familien” fra 2023 med 477 besvarelser, hvor man lod både forældre og bedsteforældre svare på spørgsmål som ”Hvordan fylder troen i familielivet?” og ”hvad bruger I til at formidle troen i jeres familie?” svarede hele 83,7 procent af respondenterne, at de benytter andagtsbøger, når de deler tro med hinanden. Undersøgelsen viste også, at mange synes, det er svært at snakke med deres mellemstore børn om tro.

Prioriteringen af andagten som familiens vigtigste åndelige praksis i hjemmet går også igen i familieundersøgelsen fra Bornholm ligesom udfordringerne med de større børn er genkendelige. Som et forældrepar siger er det

Vigtigt at vores unge har et kristent fællesskab, og peger på behovet for fællesskab med andre med børn på samme alder, som et vigtigt supplement til andagterne hjemme.

Men det er svært indrømmer et andet par at få børn med til noget, som de synes er kedeligt. Der er brug for jævnaldrende.

Der er med andre ord noget, der tyder på, at familierne kan klare det meste selv så længe børnene er små, men at behovene for fællesskab med andre familier med jævnaldrende børn vokser med årene.

I Vores kirke slutter børnekirken ved 10 år, lyder det fra en af forældrene, mens et andet forældrepar fortæller, at der i deres menighed godt nok er noget for teenagerne, men at de stort set ikke får noget bibelundervisning.

Selvom ELU, LMU og KFS bliver nævnt i undersøgelsen i forbindelse med teenagerne, er der noget der tyder på, at der generelt blandt de bornholmske familier er et uopfyldt behov, når det kommer til børnenes trosoplæring, når de bliver ældre.

Hvilke typer kristne fællesskaber giver det mening at være med i som familie?

Et vigtigt aspekt for familierne er, at der er plads til børnene.

Vi bliver set som en styrke, hvor vi kommer. Selvom man får at vide, det er godt, vi er der, er det vigtigt, at der er andre børnefamilier. Det gør nogen ting lettere.

Det er godt med et børneprogram, uddyber et andet forældrepar. Men det er også godt nogle gange at lære at sidde til møde.

Selvom indholdet skal være relevant for børnene, er det også vigtigt, at børnene lærer noget om vedholdenhed. En forælder giver som svar, at

Jesus gik efter sædvane ind i synagogen. Hvis vi ikke kan komme i kirke, holder vi selv gudstjeneste. Den gode vane er vigtig. Hvis det hele handler om, at det skal være godt for alle altid, hvordan skal de (børnene) så kunne holde fast. At være kristen er at tage del i fællesskabet.

En anden forælder tilføjer at

Der er noget, der skal være specifikt for børnefamilien, men også noget som er for alle aldre. Vi tilhører noget større end os selv. Vigtigt at prioritere begge dele. Godt at børnene ser, at der er nogle som er ældre, der går foran os og nogle yngre, som har brug for os.

Børnene skal med andre ord ikke blot underholdes og opleve noget spændende, de skal også lære noget om vedholdenhed i forhold til det kristne fællesskab med henblik på selv at tilegne sig det som en god sædvane.

Det er også vigtigt, lyder det fra et andet forældrepar

at børnene føler sig velkomne. Fungerer godt, når kirken har frokost eller morgenmad, udflugter, menighedslejr. Fællesspisning er vigtigt. Til aftenarrangementer er det godt at man kan smide børnene i seng, når man kommer hjem, som et andet par formulerer det.

En familie supplerer ved at fremhæve vigtigheden af en

Tydelig åndelig profil og relevans. Der skal være noget at komme efter. Laver man et kristent arrangement skal der være et indhold, ellers kan man lige så godt tage i fodboldklubben.

De interviewede familier er med en enkelt undtagelse med i en bibelkreds. Det har udviklet sig til venskaber og er i høj kurs.

En familie fortæller, at *vi har været i en bibelstudiegruppe, siden vi flyttede til Bornholm for 14 år siden, med lidt udskiftninger. Det har været guld for os og vores børn at have en fast rutine med andre familier, med fællesspisning, putning og bibelstudie.*

Selvom forældrene generelt prioriterer egen familietid i både hverdagen og i weekenden, er fællesskabet med andre vigtigt. Ikke mindst om søndagen.

Vi er ofte sammen med nogle søndag efter kirke, fortæller et forældrepar. Deler liv og helligdag. Øl og røget fisk. Fejrer søndag. Får andre perspektiver på det, man siger og oplever.

Et andet forældrepar fortæller at

Når vi endelig kommer afsted til noget, så får vi fællesskabsglæden, selvom vi måske ikke har det store overskud. Så synes vi faktisk, det er hyggeligt. Kirke og BC ville ikke være det samme uden andre.

7 ud af de 10 interviewede familier kommer i en sognekirke om søndagen for

Jeg vil gerne være kristen lokalt, som en af disse formulerer det. Derfor er kirken og menighedsarbejdet i den lokale kirke vigtigt.

Analyse

”Corona har gjort vandreture til folkesport” lød overskriften på en artikel i Kristeligt Dagblad i 2021. En undersøgelse fra idrættens analyseinstitut afslørede, at glæden ved gåture allerede var øget blandt både voksne og børn i tiden op til pandemien og accelererede, da alle andre idrætsaktiviteter lukkede ned. Således gik mængden af den voksne befolkning som går ture dagligt eller jævnligt i perioden fra 25% til 72%, mens den for børn steg fra 6% til 29%.

Corona har forstærket nogle tendenser, der var i forvejen, sagde Steffen Rask fra idrættens analyseinstitut tilbage i 2021, som svar på analysen. Flere anser det for værdifuldt at være ude og være aktiv i naturen, og det går ikke væk igen.

I svarene fra de bornholmske familier er det ikke motion, der nævnes som den vigtigste grund til at tage på ture sammen. Det vigtigste synes at være samværet og de oplevelser, man får i fællesskab. Udtryk som *Vi lader op i naturen og gentagelsesglæde* går igen. Et interessant aspekt af naturoplevelserne er, at de både kan gøres i familien og sammen med andre så *børnene har nogle at snakke med*. Glæden ved naturen er ikke til at tage fejl af og løber som en rød tråd gennem alle besvarelserne.

Når det kommer til andagtslivet, som også nævnes i svarene på spørgsmålet om, hvad der er godt at gøre selv og sammen med andre, så tyder noget på, at familierne generelt prioriterer og har godt fat i et fælles andagtsliv i hjemmet. Flere gør dog opmærksom på, at det bliver vanskeligt, når børnene bliver større. Hvordan skal man så gribe det an? *Det er vigtigt, at vores unge har et kristent fællesskab*, som det hedder i en af besvarelserne, som supplement til andagtslivet i hjemmet.

I en spørgeundersøgelse i en stor københavnsk sognemenighed undersøgte man, hvor mange og hvilke type kristne fællesskaber menigheden prioriterede blandt kirkens tilbud. Der var de tre kendte typer: 1 Gudstjenesten. 2 Klyngen (mellemstore fællesskaber). 3 Bibelkredsen (smågrupper). Svarene viste, at alle var med i minimum ét af fællesskaberne, halvdelen af menigheden var i to fællesskaber og omtrent en fjerdedel i alle tre typer af fællesskaber. Undersøgelsen viste også, at for dem, som kun var med i én type af fællesskaber, var det i over 90% af tilfældene gudstjenesten om søndagen, der blev prioriteret.

Besvarelserne fra familierne på Bornholm viser også, at søndagens gudstjeneste eller møde, er det der først og fremmest prioriteres. Her mødes man med de andre og fejrer søndagen sammen – i nogle tilfælde også efter gudstjenesten.

I anden række er bibelkredsen et vigtigt holdepunkt for næsten alle. *Det har været guld for os og vores børn at have en fast rutine med andre familier, med fællesspisning, putning og bibelstudie*, som det hed i en af besvarelserne.

Endelig nævnes BC (bibelcamping) som et fællesskab, som man ikke kan have med sig selv, for *Kirke og BC ville ikke være det samme uden andre*.

Der tegner sig et billede af, at familierne på Bornholm prioriterer to typer kristne fællesskaber. Gudstjenesten og bibelkredsen. Hvis en tredje type fællesskab vælges til (BC, Messy Church m.m.) er det en særlig prioritering, hvor der skal være noget ekstra at komme efter, som man ikke kan få andre steder.

3. Familierne og ELM

Kan ELM hjælpe jer til at få opfyldt nogle af jeres behov?

Børnene har været på mange lejre på Bækkely, fortæller en familie. Det har de været glade for. God anledning at få venner med fra klassen.

Vi kunne godt have mere glæde af Bækkely, svarer et andet forældrepar, fx på lejre, men den er lidt dyr ift andre lejre, så vidt vi ved. Arrangementer som ægteskabskurser og familieoplæg kunne være relevant. Samt ungdomslejre og børnelejre.

Som en mere generel betragtning skriver et tredje forældrepar

Vigtigt, at når jeg sender børnene ud i verden har de samme ballast, som jeg har. ELU var seriøst. Det er møder med mere oplæring end mange andre steder. Der er noget sundt ved det. Vi kan stå ved det, vi kan. Rugbrød er sundt ikke altid sjovt. Den gode surdej.

I forhold til at gøre noget med andre foreninger har et andet forældrepar et lignende forslag

Det ville være oplagt, hvis ELM var med i Messy Church. Vi kunne godt tænke os mere kød på benet. Så ville man kunne præge indholdet og løfte det.

Parret mener også, at det generelt er

Godt at gå sammen i stedet for at konkurrere på, hvem der har de fedeste aktiviteter i stedet for, at det er det åndelige, der bærer. Program med mere Jesus i.

I forhold til noget, vi allerede samarbejder om, siger samme par, at det er

Lidt for sporadisk med pit stop arrangementerne. De bliver lidt tilvalg eller fravalg hver gang. Kontinuitet er godt. Noget jævnlige. Ellers overvejer man det hver gang.

Når familierne efterspørger hjælp, handler det i nogle tilfælde også om fællessang.

Der bliver sunget for lidt i familier og fællesskaber, hvor man føler sig inviteret med. Før i tiden havde alle egen sangbog med. Svært at forvente at man synger til en almindelig aften. Vi tror, der er færre, der synger hjemme. Vi hører Cd'er hjemme. Der er dog ikke meget nyt. Der blev udgivet mere førhen. Hvad er der af materialer?

Endelig nævner en familie *Familiesamtalekort* som et godt redskab til at få vigtige samtaler i gang mellem forældre og børn. Det hjælper til at *man kan få en god snak med børnene... få snakket om et eller andet på børnenes niveau.*

Hvordan kan ELM spille en rolle for familier på Bornholm i fremtiden?

En rød tråd i besvarelserne fra familierne på Bornholm er, at familiefællesskab og Bækkely er tæt forbundne. Alle ti interviewede familier kommer på Bækkely ofte eller af og til, nogle få i forbindelse med arrangementer som pit stop, få andre til højtidsarrangementerne, børnelejre, mens alle har en form for tilknytning og kendskab til den årlige bibelcamping.

Bækkely er det bedste lejrsted. Lægger hus til fælles arrangementer, som det hedder i en af besvarelserne.

Faciliteterne fremhæves som gode og *de bedste* på øen. Det er noget, der tilsyneladende kan trækkes på, og som familierne ser som en vigtig ressource på Bornholm i fremtiden. Ét er faciliteterne i sig selv, noget andet er, hvad stedet møder en med, når man kommer. Det er

Vigtigt at folk føler sig velkomne og at man mødes med Gæstfrihedens nådegave, som det hedder et sted.

Eller som et forældrepar formulerer det, så handler det om

Lysten til at leve sammen som kristne. Brug for at blive omfavnet. Det er dem, der er der, som skal få øje på de nye. Fælles intention om at byde ind.

Et forældrepar opfordrer ELM til

at prioritere børnelejrene og gøre noget fedt for de unge mennesker,

mens et andet par spørger

Kunne man gøre det mere attraktivt for de unge at komme på BC, især efter Hedemølle? Kunne man gøre det endnu billigere for de unge og lidt dyrere for os "ældre". Fra samme par peges der også på muligheden for Støtte til transport.

I forhold til nye fællesskaber siger et forældrepar at

Man skal nok ikke starte (nyt) ungdomsarbejde op selv. Skal passe på man ikke kæmper for at holde noget i gang med 7-8 unge. Bedst at gøre noget sammen med andre.

I den forbindelse nævner samme par, at det

Det kunne være spændende, om ELM kunne holde en gudstjenestelignende begivenhed en gang om måneden evt. sammen med LM-kirken i Rønne. Hele pakken på en gang. Fællesskab og forkyndelse. Dele tanker med andre i små grupper. Det kunne være vedkommende.

En forælder erkender, at det er

Svært at samle børnefamilier på ugentlig basis. I stedet kunne man bruge ressourcerne på noget andet.

Samme forælder konkretiserer det ved åbent at spørge

Kunne vi spørge familier om at være med til at nå nogle andre. Udadrettet. I stedet for at få "ELM-børn" tilbage til folden. I stedet for at tingene skal blive som det var engang. Hvad oplever vi, der er mangel på i de fællesskaber vi er med i?

I samme retning argumenterer et par for

At nå dem som ingen andre når. Tema-arrangementer henvendt bredt: "Børnefamilier og skærme". Noget tilsvarende Kirkehøjskolen. Bede de andre missionsforeninger slå et slag for det. Gerne på Bækkely, som er et lidt centralt sted eller på Værftet i Nexø.

Et forældrepar taler om den rolle ELM allerede spiller

ELM spiller en rolle ift de kristne friskoler, efterskolen og som lejrsted/bibelcamping.

Og supplerer med at

Det (ELM) kan også være et sted man som familier kan mødes, fx til pitstop eller til juletræsfester. Vi synes også det er vigtigt, at de unge har fællesskaber de mødes i, som vi selv havde. Her kan ELM gå sammen med fx LM og Bornholmerkirken, både i form af fælles ungdomsgudstjenester og weekendarrangementer.

Til sidst lyder det anerkendende fra et forældrepar

Man gør allerede alt muligt. Bibelcamping og møder på Bækkely er godt. Efterskoler. Bibelkursus med LM. Hvorfor ikke bruge hinanden til sund og god oplæring?

Som en sidste kommentar til spørgsmålet om ELMs rolle i fremtiden siger en forælder at

ELM bør holde sig selv i live. Helt ærligt: Jeg er ikke sikker på, at man har missionsforeninger om 100 år. Det vigtige er, hvad vi samles om. Kirken står om 100 år. Det vi kan gøre i ELM, er at bidrage til at vi kan bevares i troen, så de næste generationer kan komme med.

Analyse

Bækkely står centralt i familiernes blik på ELM som ressource i deres liv. Men det er ikke ligegyldigt, hvad der tilbydes. ELM bør fortsat stå for møder med mere oplæring end mange andre steder. Vigtigt, at når jeg sender børnene ud i verden har (de) samme ballast, som jeg har.

I Bækkelys vedtægter står der, at her forkyndes Guds ord for alle generationer. Der er med andre ord en tydelig sammenhæng mellem Bækkelys formål, og de forventninger de bornholmske børnefamilier har til ELM og vores lejrsted.

Samarbejdet med andre spiller også en stor rolle i forældrenes bevidsthed. Godt at gå sammen i stedet for at konkurrere på, hvem der har de fedeste aktiviteter, som det siges i en af besvarelserne. Men igen er det ikke ligegyldigt, hvad ELM i givet fald bidrager med, for det er det åndelige, der bærer. Program med mere Jesus i.

Endelig er der efterspørgsmål på hjælp til fællessang i de kristne fællesskaber. Der bliver sunget for lidt i familier og fællesskaber, hvor man føler sig inviteret med.

Som et af sine fire fokuspunkter fra repræsentantskabsmødet i 2023 har ELM Musik som et prioriteret område. Musik og fællessang skal have et løft i de kommende år er ambitionen. Der kunne givetvis være nogle muligheder for at imødekomme familiernes behov og efterspørgslen på fællessang igennem denne prioritering. Enten ved at udvikle noget materiale selv eller ved at henvise til andre.

Selvom Værftet i Nexø i et enkelt tilfælde nævnes som et oplagt sted for større fællesarrangementer for familier, der kan inviteres bredt ind til, er Bækkely den gennemgående ramme i samtalen om ELMs rolle for familier i fremtiden. Bækkely er det bedste lejrsted. Lægger hus til fælles arrangementer, som det hedder. Noget tilsvarende Kirkehøjskolen hedder det et sted i forhold til rammen for nye arrangementer. Det kunne være spændende, om ELM kunne holde en gudstjenestelignende begivenhed en gang om måneden, lyder det et andet sted fra. Det handler ikke bare om bygningen og rammen men i høj grad også om, hvad der fyldes i den. Det vi kan gøre i ELM, er at bidrage til at vi kan bevares i troen, så de næste generationer kan komme med, hedder det i et svar, som sætter ord på, hvad formålet kunne være for en ny type fællesskab for ELM på Bornholm.

Flere gange i interviewene nævnes det, at det klogeste er at gøre det med andre.

ELM kan gå sammen med fx LM og Bornholmerkirken, både i form af fælles ungdomsgudstjenester og weekendarrangementer.

Et andet af fokuspunkterne fra repræsentantskabet er *Samarbejde med søsterorganisationer*. Det er vigtigt, at vi fortsat er åbne for et arbejde sammen med andre kirkelige aktører, ligesom vi bør være opmærksomme på, at vi ikke er "lillebror" og bliver spist. Vi må gerne stå ved, hvem vi er og gå med i samarbejdet. I ELM vil vi også fortsat gerne have egne projekter, som har en klar ELM-profil, og så må andre gerne være med. Samarbejde med andre skal have fokus på mission og samtidig være til gavn for medlemmerne. Det skal kort sagt give mening, at vi er med i et samarbejde.

I forhold til ELMs rolle for familier på Bornholm i fremtiden, peger forældrene i besvarelserne på nødvendigheden af samarbejde med LM, IM og Bornholmerkirken samtidig med, at ELM har noget særligt at bidrage med. Et stærkt fokus på undervisning og forkyndelse for hele familien med Bækkely som ramme synes at være det, som besvarelserne samlet set peger på som ELMs rolle i fremtiden.

Perspektivering

Er toget kørt for ELM, når det gælder børnefamilierne på Bornholm? Ja, det er måske for sent at stige på det tog, som allerede er kørt i forhold til ønsket om at samle det åndelige og kirkelige liv ét sted. Men vi kan måske bygge en ny perron, som toget kan standse ved, og hvor familierne kan stige ud og få noget, de ikke kan få andre steder.

For at blive lidt i togmetaforen, synes sådan en "ELM-perron" i fremtiden ikke overraskende at være identisk med lejrstedet Bækkely. Der er ikke noget, der for nuværende tyder på, at familierne er på vej tilbage i missionshusene. Spørgsmålet melder sig derfor: Er det muligt at åbne Bækkely for en kreds af familier med henblik på, at de selv er med til at opbygge et nyt fællesskab, som andre kan inviteres med ind i?

Indvendingen mod dette kunne være, at der i forvejen findes både Messy Church rundt omkring på øen arrangeret af Indre Mission og Pit Stop, som vi selv er med til at arrangere i samarbejde med IM. Hvorfor skulle der være plads til og brug for endnu et fællesskab? Et svar på dette kunne være at henvise til det uopfyldte behov for trosoplæring af større børn og teenagerne. Selvom ELU, LMU og KFS kan være en del af løsningen på dette, så er der nogle mellemliggende år fra 11-16 år, hvor en del børn ikke får "fast føde" og bliver udfordret på deres niveau.

Forældrene fortæller selv om, at det er en svær alder at møde dem i og tale om tro. En familie har brugt Familiesamtalekort som et middel, men grundlæggende er der et behov, som ikke bliver dækket. Er et kommende familiefællesskab på Bornholm et sted, hvor familier kan komme og vide, at der også til deres 11-16-årige børn bydes ind til et indhold, som matcher deres alder og udfordrer dem?

Jeg tror, det er vigtigt, at et sådant initiativ skal bygge på familiernes egen motivation og engagement. Vi bør fra ELMs side ikke bruge denne rapport til at udarbejde et tilbud på kontorgangen og så håbe, at familierne kommer væltende ind på åbningsdagen og bliver hængende. Men hvis en kreds af familier med tilknytning til Bækkely vil noget sammen, kan det efter min opfattelse blive noget, der er bæredygtigt. Vores rolle som ELM Danmark kunne i givet fald være at stå til rådighed med mandskab til undervisning og forkyndelse med det nuværende personale eller via en kommende medarbejder, ligesom FU kunne spille en vigtig rolle.

I første omgang kunne det være et forsøg værd at holde et informationsmøde på BC 2024, hvor der kunne informeres om denne undersøgelse og om, hvad besvarelserne peger i retning af. Her kunne alle være velkomne, uanset om man er blandt de interviewede familier eller ej. Der kunne ved samme lejlighed lægges op til drøftelse i mindre grupper med en fælles opsamling til sidst. Endelig kunne man spørge ud i forsamlingen, om der var 3-4 forældre som sammen har lyst til at arbejde videre med mulighederne med henblik på at komme med en invitation til et nyt "Bækkely-fællesskab". Det kunne der så skrives ud om til den kreds af familier som samme aften (på BC) har skrevet sig på en interesseliste.

Med dette meget konkrete forslag nævnt, er det dog værd at vende tilbage til spørgsmålet om, hvorvidt der rent faktisk er tilstrækkeligt behov og ressourcer blandt familierne på Bornholm til at gå videre i retning af at oprette et nyt fællesskab. Kirkeligt er de fleste familier godt dækket ind, og Bornholm kan siges generelt at være godt forsynet med bibeltro præster og levende fællesskaber. Så hvad er det konkret, som ELM vil kunne åbne op for, som familierne ikke kan få andre steder?

Det vil være det afgørende spørgsmål.

Kilde

Familieundersøgelsen Bornholm. ELM Danmark 2024

Spørgsmål til interviewene med ti familier i perioden dec. 2023 – maj 2024

Hvad er jeres ELM-historie?

Hvilke behov for "god familietid" har I som børnefamilie?

Hvad er gode familieoplevelser?

Hvad lader I op ved, og hvad presser jer som familie?

Hvad er bedst at gøre selv, og hvad er godt at gøre med andre familier?

Hvilke typer kristne fællesskaber giver det mening at være med i som familie?

Kan ELM hjælpe jer til at få opfyldt nogle af jeres behov?

Hvordan kan ELM spille en rolle for familier på Bornholm i fremtiden?

Øvrige kilder

1. God familietid

Maria Ørskov Akselvoll. Det grænseløse forældreskab. Dansk Psykologisk Forlag 2022.

Bonke, J. & Christensen, A.E.W. (2018). Hvordan bruger danskerne tiden? Rockwool Fondens Forskningsenhed. Gyldendal 2018.

2. Det nære og de større fællesskaber

Troen i familien. Spørgeskemaundersøgelse. Luthersk Mission 2023.

Corona har gjort vandreture til folkesport. Kristeligt Dagblad 2021.

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/corona-har-gjort-vandreture-til-folkesport>

Hvilke fællesskaber er vi med i? Menighedsundersøgelse i Fredens-Nazaret kirker 2014.

3. ELM og børnefamilierne

ELMs fokuspunkter i de kommende år

<https://elm.dk/om-elm/vision/>